HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נגוקי ממונו. לכתיב[ב] כי תגח שם דמשמע מעלמא: **נגוקי גופו.** דקני ליה מכעיר: **היכי משכחת לה.** לילו מדם זורק חז והזיק בטומן [ו] לא מיחייב נזק הא קיימא לן בהמי פירקין (דף כו:) פגע תחת פגע [שמות כב] לחייב את השוגג כמזיד ותוגם כרצון. ליתנו מחריש המי חז לעופ בטומן הוא ונכנס ומזיק ולא שמעתי: **וניחא ליה.** ומשני לה הכי: **ונפלה גדר.** של תלה: **שלח מחמת דליקה.** דמי מחמת דליקה חציו הס: **דלנו לו חציו.** שכשעה שהדליק האש דהיינו זריקת חז לא היה רשוי להזיק בשלה מחמת: **אית ליה נמי משום ממונו.** והיכא דליכא למיחייבו משום מחייבינן ליה הלכך לעניו גלוי לע"ג דלכלו לו חציו חייב משום ממונו: **וכגון שהיה לו לגודרה.** בטרם תעבור הדליקה שם היה לו שהות ויכול לגודרה: **ולא גדרה.** לפע"ג דליכא למיחייבו מהבער דלשון מתחייב על שם סופו שלא שימר גחלתו לגדור בפניה: **שורו הוא ולא טפח בפניה.** הרי זה ככופס שורו לדיר ולא נעל בפניו ויצא והזיק: **וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי ביניהו.** היכא דגחלת שלו היתה מאי מיכא בין ר' יוחנן דמחייב ליה משום תרתי לר"ל דלא מחייב ליה אלא משום חדא דלא על מחייב ליה דגחלת שלו נמי פליגי דהא ממרן לעיל [כב.] לרבי יוחנן אפי משום חציו אית ליה דגחלת שלו בשלמא עד השתא דשמעינן משום חציו דוקא ולאו משום ממונו וכדלמרת ממון אית ליה משום בשלמא היכא דליתיה ממונו וליתיה חציו כי הך דנפלה גדר דכלו לו חציו דלמ"ד משום חציו דוקא פטור אבל השתא דלתרוייהו חייב ביניייהו: **לחייבו בד' דברים.** למ"ד משום חציו נמי מחייבינן ליה אפי שרף אפי יד אדם חייב בארבעה דברים נזק ורעה ריפוי ושבת אבל בשומת לא דלמרינן בשילהי פירקין [כה.] אינו חייב על השומת עד שיהא מתכוין אבל ד' דברים חייב דפשיעה היא דהוה ליה לאפוקי לדעתיה שהרוח מוליכתה וכדלמרינן בשילהי פירקין [שם] נפל מן הגג ברוח מצויה חייב בד' דברים ופטור על השומת למ"ד משום ממונו פטור. והוא הדין נמי דליכא ביניייהו כל הני לעיל [כב.] כלב וגמל דלמ"ד משום חציו חייב דהא ממונו לע"ג דלגלו חציו וחציו לע"ג דלגלו ממונו אית ליה ולמאן דלית ליה חציו פטור אפי מסכסכת כדלתוקימנא לעיל [שם] והאי דנקט ד' דברים משום דלפילו היכא דגחלת שלו משמע לו דיש חילוק בדבריהם ועוד דמילתא דשכיח היא. מפי המורה שמעתי [ג] אבל נסן דלשון נראה לי: **מאן חייב בעל הכלב.** למתניתין מהדר דקתני על הגדיש משלם חצי נזק: ה"ג **וליחייב נמי בעל הגחלת.** דהא בין מר ובין מר משום ממונו אית ליה הלכך לר' יוחנן דלמר לעיל [שם] על הגדיש משלם חצי נזק דלרועות הן לשלם בעל הגחלת אפי למאן דהא ממונו הוא ויש לקיש לחמר על הגדיש כולו הוי פטור לשלם בעל הגחלת כולה וקס"ד [ד] דגחלת [ה] לחד וחברה וגדיש לחד: **בשמימר גחלתו.** שנעל לילות ביתו יפה ותוגם הוא: **ואם תאמרו.** מדחייב לבעל כלב מחברה נזק שלם אלמא לאו שימור הוא זה שמתר את הלילה: **דמשם לשום חמורות הן אצל כלב.** [ו] ולא תימא משונה הוא ופלגא נזקא משלם: **בגדיש דעלמא.** אבל משלם [ז] חברה הא אן הוא ובעיגן שדה אחר לניזק ולימא: **תפשוט.** דמדקתא משלם חברה: **דפי פרחו.** של מזיק המוכלת בחלר הניזק: כחלר

טמון באש דפטר רחמנא היכי משכחת לה. פי' בשלמא למ"ד אפו משום ממונו אין תימה דפטור טמון ותע"ג דבכל נזקי ממונו כמו קרן אן ורגל חייב טמון שבממון מגיעו חילוקים בקרן אן ורגל להלכותיהן אבל בחדש כמזיד ותוגם כרצון. ליתנו מחריש בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך משום חציו אמר רבא קשיא ליה לאביי למ"ד אשו משום חציו טמון באש דפטר רחמנא היכי משכחת לה וניחא ליה [א] כגון שנפלה דליקה לאותו חצר ונפלה גדר שלא מחמת דליקה והלכה והדליקה והזיקה בחצר אחרת דהתם כלו ליה חציו אי הכי לעניו גלוי נמי כלו ליה חציו [א] אלא למאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו [ב] וכגון שהיה לו לגודרה ולא גדרה דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי ביניייהו [ג] לחייבו בארבעה דברים: **על החררה משלם כו':** **מאן חייב בעל כלב וליחייב נמי בעל גחלתו [ד] בששימר גחלתו אי כששימר גחלתו מאי בעי כלב התם [ה] בשחתר אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל כלב דאכלה היכא אילימא דאכלה בגדיש דעלמא הא בעינן [ו] וביער בשדה אחר וליכא לא צריכא [ז] דאכלה בגדיש דבעל חררה תפשוט [ח] דפי פרה בחצר**

ולחייב בעל הגחלת. המי ליתנו לאו דוקא דהא מיתוקמא דלכלה בגדיש דבעל החררה אלא כלומר שיפטר בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא יהלם כי אם הרביע ות"ת ואמאי לא פריך וליפטר בעל הכלב מן החררה [ח] ונרחה מכאן לדקדק דיותר יש לחלם לזהר עלמו אלא יזיק לחביש מחלש יותר שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב אע"פ שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי אלא יזיק לחביש ולפטר לשמור עלמו כדי שלא יכנס הכלב כדי ליטול חברתו וכן משמע בהמניח (לקמן דף לג.) בשמעתין דקדרין דפרין אי נתקל פושע שני נמי ליחייב אלמא חשיב שני פושע לחייבו נזק שלישי ואינו פושע לענין שיפטר לחשון נזקיו: **בששימר גחלתו.** ות"ת ומה שמירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס אם בחביה דשמא לא חשיב שימור אלא כשהוא בחדר ונעול ומפתח בידו ואמרי' איהכי איכא ביניייהו מאי ביניייהו לחייבו בד' דברים, צער ריפוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר אשו משום חציו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום ממונו חייב בד' דברים הללו וכל שכן בנזק. אבל ריש לקיש דאמר אשו משום ממונו אמר לך כשם שאינו חייב בנזקי שורו אלא נזק בלבד כדבעינן למימר לקמן. כך אינו חייב באשו אלא נזק בלבד. **בתר דאקשי'** על ריש לקיש הני כולהו תיובתא, ושנינהו ואוקימ' דר' יוחנן נמי אית ליה משום ממונו, והלכה כר' יוחנן, הדרינן לשמעתין ואמרי', תנינן במתני' על החררה משלם נזק שלם. מן משלם, בעל הכלב או בעל הגחלת. ופשיט' לן דבעל הכלב מפני שבעל הגחלת שומר גחלתו והכלב חתר והוציאה, ארחיה הוא לחתור ולא שינה כי כן דרכו. ואם לא חתר אלא לא שמר בעל הגחלת כראוי חייב בעל גחלת. ואוקי' דאכלה בגדיש דבעל חררה.

בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו אמר רבא קשיא ליה לאביי למ"ד אשו משום חציו טמון באש דפטר רחמנא היכי משכחת לה וניחא ליה [א] כגון שנפלה דליקה לאותו חצר ונפלה גדר שלא מחמת דליקה והלכה והדליקה והזיקה בחצר אחרת דהתם כלו ליה חציו אי הכי לעניו גלוי נמי כלו ליה חציו [א] אלא למאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו [ב] וכגון שהיה לו לגודרה ולא גדרה דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי ביניייהו [ג] לחייבו בארבעה דברים: **על החררה משלם כו':** מאן חייב בעל כלב וליחייב נמי בעל גחלתו [ד] בששימר גחלתו אי כששימר גחלתו מאי בעי כלב התם [ה] בשחתר אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל כלב דאכלה היכא אילימא דאכלה בגדיש דעלמא הא בעינן [ו] וביער בשדה אחר וליכא לא צריכא [ז] דאכלה בגדיש דבעל חררה תפשוט [ח] דפי פרה בחצר

ולחייב בעל הגחלת. המי ליתנו לאו דוקא דהא מיתוקמא דלכלה בגדיש דבעל החררה אלא כלומר שיפטר בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא יהלם כי אם הרביע ות"ת ואמאי לא פריך וליפטר בעל הכלב מן החררה [ט] ונרחה מכאן לדקדק דיותר יש לחלם לזהר עלמו אלא יזיק לחביש מחלש יותר שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב אע"פ שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי אלא יזיק לחביש ולפטר לשמור עלמו כדי שלא יכנס הכלב כדי ליטול חברתו וכן משמע בהמניח (לקמן דף לג.) בשמעתין דקדרין דפרין אי נתקל פושע שני נמי ליחייב אלמא חשיב שני פושע לחייבו נזק שלישי ואינו פושע לענין שיפטר לחשון נזקיו: **בששימר גחלתו.** ות"ת ומה שמירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס אם בחביה דשמא לא חשיב שימור אלא כשהוא בחדר ונעול ומפתח בידו ואמרי' איהכי איכא ביניייהו מאי ביניייהו לחייבו בד' דברים, צער ריפוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר אשו משום חציו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום ממונו חייב בד' דברים הללו וכל שכן בנזק. אבל ריש לקיש דאמר אשו משום ממונו אמר לך כשם שאינו חייב בנזקי שורו אלא נזק בלבד כדבעינן למימר לקמן. כך אינו חייב באשו אלא נזק בלבד. **בתר דאקשי'** על ריש לקיש הני כולהו תיובתא, ושנינהו ואוקימ' דר' יוחנן נמי אית ליה משום ממונו, והלכה כר' יוחנן, הדרינן לשמעתין ואמרי', תנינן במתני' על החררה משלם נזק שלם. מן משלם, בעל הכלב או בעל הגחלת. ופשיט' לן דבעל הכלב מפני שבעל הגחלת שומר גחלתו והכלב חתר והוציאה, ארחיה הוא לחתור ולא שינה כי כן דרכו. ואם לא חתר אלא לא שמר בעל הגחלת כראוי חייב בעל גחלת. ואוקי' דאכלה בגדיש דבעל חררה.

ב) [שמות כב], ג) ועיין רש"ל, ג) גי' רש"ל דגחלת ותכרכה למד ונדיש למד, ד) [רש"ל],

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֵר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היכי וכו' והזיק בטומן מי לא מיחייב: (ב) ד"ה ה"ג וכו' וקס"ד דגחלת וחברה דחד ונדיש דמד: (ג) ד"ה נדגיש וכו' ממלא מלא האי מלרא אן הוא:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה דהתם דלתות בו' ולא תימא משונה. עיין בהכלל"ם בפרקי סי' ג': תום' ד"ה ולחייב בו' **האי לישנא בו' ונראה** מבאן לדקדק. עי' לקמן דף מ ע"ב תד"ה ממתי' פטור: ד"ה **תפשוט** בו' דמחייב' בלקיחה לחודא. עי' לעיל דף כ ע"ב תוספות ד"ה מתגלגל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא למאן מי'. נ"ב הרי"ף והמכ"ם מפרקים שמזל מתי' לחשון כגון שנפלה כו' ומפרשים למיימ מלו הוא משום ממונו (ועבהגר"ע סי' תי"ח ס"ק ל"ג):

מוסף רש"י

בנזקי ממונו. שהזק ממונו, לכתיב כי תגח, משמע מעלמא, שהדליק בתוך שלו והלכה והלקה בתוך של חבירו (לקמן ס:). **וסיים בנזקי גופו.** שקרלו מבעיר בידים (שם). **לומר לך אשו משום חציו.** כוותק מן שמזיק לממוק לחיבו גופיה עביד, הכא נמי חיבו גופיה עביד, ונפקא מינה לחייבו בחברה דבדים אם החק בה חלם (שם).

נח א מיי' פי"ד מהלכות מזק ממון הלכה ד טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יג ועיין במ"מ פי"ד מהלכות מזק ממון הלכה טו:

נט ב מיי' פי"ד מהל' מזק ממון הלכה ד סמג עשין מז טוש"ע ח"מ סי' שפ סעיף ו וסעיף יג:

ס ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף יז:

סא ד ה ו מיי' פ"ג מ"ב שם הלכה יז יח ועיי' נהסגות ומ"מ סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שלב:

סב ז טוש"ע ח"מ סי' שלח סעיף ז:

רבינו חננאל

בנזקי ממונו, כי תצא, וסיים בנזקי גופו, המבעיר, לומ' לך אשו משום חציו. **אמר רבא קשיא ליה לר' אמי לר' יוחנן דאמ' אשו משום חציו, טמון באש דפטרי חכמי' שחולקין על ר' יהודה היכי משכחת לה.** ובאנו לומר כגון שהציח אש בחצר ונפל גדר שלא מחמת הדליקה והלכה האש והזיקה בחצר אחרת דכלו חציו בחצר ראשונה, ואלו לא נפלה הגדר לא היתה האש עוברת באותה החצר. והקשי', איהכי אפי' בגלוי פטור הוא דכלו חציו, וכל שכן על הטמון. **ופרקי' מאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו, וכגון שהיה לו לגדרה ולא גדר.** ואקשי' וכי מאחר דמן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו, בגלוי דכיון דהוה ליה לשמור ולגדור שלא תעבור הדליקה כמו שחייב לשמור בהמתו שלא תצא ותזיק ואם יצאה והזיקה חייב באשו שהוא כממונו. ואמרי' איהכי מאי ביניייהו איכא ביניייהו, לחייבו בד' דברים, צער ריפוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר אשו משום חציו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום ממונו חייב בד' דברים הללו וכל שכן בנזק. אבל ריש לקיש דאמר אשו משום ממונו אמר לך כשם שאינו חייב בנזקי שורו אלא נזק בלבד כדבעינן למימר לקמן. כך אינו חייב באשו אלא נזק בלבד. **בתר דאקשי'** על ריש לקיש הני כולהו תיובתא, ושנינהו ואוקימ' דר' יוחנן נמי אית ליה משום ממונו, והלכה כר' יוחנן, הדרינן לשמעתין ואמרי', תנינן במתני' על החררה משלם נזק שלם. מן משלם, בעל הכלב או בעל הגחלת. ופשיט' לן דבעל הכלב מפני שבעל הגחלת שומר גחלתו והכלב חתר והוציאה, ארחיה הוא לחתור ולא שינה כי כן דרכו. ואם לא חתר אלא לא שמר בעל הגחלת כראוי חייב בעל גחלת. ואוקי' דאכלה בגדיש דבעל חררה.